

**Wyrok z dnia 13 maja 1997 r.
II UKN 100/97**

Zakres przewidzianego w art. 5 KPC obowiązku sądu udzielenia stronie występującej w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego wskazówek co do czynności procesowych oraz pouczeń o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań wyznacza "potrzeba procesowa".

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Barbara Wagner (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 13 maja 1997 r. sprawy z wniosku Ireny H. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Ł. o rentę inwalidzką, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 22 listopada 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 20 września 1996 r. [...] oddalił odwołanie Ireny H. od decyzji wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Ł., odmawiającej prawa do renty inwalidzkiej. Sąd ustalił, że odwołująca się, która złożyła wniosek o rentę inwalidzką w dniu 1 marca 1996 r., jest inwalidką III grupy ? z przeważającym prawdopodobieństwem@ powstania inwalidztwa w 1995 r. Jej ostatnie zatrudnienie ustało 15 stycznia 1990 r. W okresie dziesięciu lat poprzedzających powstanie inwalidztwa staż zatrudnienia urodzonej 26 lutego 1943 r. Ireny H. wyniósł 3 lata, 11 miesięcy i 15 dni. Odwołująca się nie spełnia zatem warunków nabycia prawa do renty inwalidzkiej określonych w art. 32 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.).

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 22 listopada 1996 r. [...] oddalił apelację Ireny H. od tego wyroku. Stwierdził bowiem, że ustalenia stanowiące faktyczną podstawę rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku dokonane zostały przez Sąd I instancji po wszechstronnym wyjaśnieniu wszystkich okoliczności sprawy, w granicach swobodnej oceny dowodów. Podzielił też ich kwalifikację prawną .

Irena H. wyrok Sądu II instancji zaskarżyła kasacją wskazując jako jej podstawę naruszenie prawa procesowego, a to art. 5 KPC oraz art. 3 § 2 KPC (w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 1996 r.). Skarżąca wywodzi, że Sąd nie poinformował jej, do czego był zobowiązany treścią art. 5 KPC, o prawie żądania ustnego wyjaśnienia pisemnej opinii biegłych oraz domagania się dodatkowej opinii lekarskiej, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie na ustalenie daty powstania u niej inwalidztwa. Zaniechał także przeprowadzenia dowodów z urzędu na okoliczność, czy w sprawie nie zachodzi sytuacja przewidziana w art. 33 ust. 3 ustawy o z.e.p. Irena H. podjęła bowiem zatrudnienie w [...] Zakładach Odzieżowych bezpośrednio po

ukończeniu szkoły ponadpodstawowej, co ma znaczenie w ocenie spełnienia przez nią warunku nabycia prawa do wnioskowanego świadczenia, określonego w art. 32 pkt 2 ustawy o z.e.p. Powyższe uchybienia proceduralne uzasadniają, zdaniem Ireny H., wnioski o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podniesiony w kasacji zarzut naruszenia art. 3 § 2 KPC jest bezprzedmiotowy. Przepis ten nie obowiązuje od 1 lipca 1996 r., tj. od daty wejścia w życie ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189). Nie mógł być zastosowany przez Sąd II instancji rozpoznający sprawę z apelacji Ireny H. wniesionej w dniu 16 października 1996 r., a więc po dacie utraty jego mocy obowiązującej.

Zgodnie z treścią art. 5 KPC, sąd powinien udzielać stronie działającej bez adwokata potrzebnych wskazówek co do czynności procesowych oraz pouczać ją o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań. Powołany przepis nie nakłada wszakże na sąd obowiązku instruowania strony co do każdej czynności procesowej. Jego zakres wyznaczony jest "potrzebą procesową". Byłoby taką potrzebą udzielenie wskazówki lub pouczenia, gdyby działanie lub zaniechanie strony spowodowało ujemne dla niej skutki prawne. Do obowiązków sądu nie należy jednak zastępowanie strony w postępowaniu i przejęcie roli jej pełnomocnika procesowego.

Strona jest nie tylko uprawniona do składania wniosków dowodowych, ale, zgodnie z treścią art. 232 KPC, zobowiązana do wskazania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne. Jednak sąd nie jest związany wnioskami dowodowymi. W szczególności może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę, ale także ograniczyć postępowanie dowodowe, jeżeli uzna, że wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktyczne zostały wyjaśnione. Od oceny sądu zależy także skorzystanie z przewidzianej w art. 286 KPC możliwości żądania ustnego wyjaśnienia przez biegłych opinii złożonej na piśmie. Gdyby nawet przyjąć, że Irena H. nie została pouczona przez Sąd o prawie domagania się ustnego wyjaśnienia złożonej na piśmie opinii biegłych oraz o możliwości żądania dodatkowej opinii, bo kasacja nie zawiera w tej kwestii dowodów, to i tak uchybienie to nie miałoby wpływu na wynik sprawy. Okolicznością istotną dla jej rozstrzygnięcia było ustalenie daty powstania inwalidztwa skarżącej. Sąd okoliczność tę ustalił, oceniając moc dowodów według własnego przekonania, po wszechstronnym rozważeniu zebranego materiału. Podniesiony przez skarżącą zarzut naruszenia przepisów postępowania nie stanowi więc uzasadnionej podstawy kasacyjnej w rozumieniu art. 393¹ pkt 2 KPC.

Kierując się powyższymi motywami Sąd Najwyższy, stosownie do treści art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji.

=====